

Veiledning og tilleggsoppgaver til kapittel 9 i Her bor vi 2

Generelle kommentarer til kapittel 9 Hva mener du?

I dette kapittelet har Maombi fått språkpraksisplass i en frisørsalong, og Christian har fått et vikariat på lageret der han har hatt språkpraksis. I den forbindelse vil det være nyttig å fokusere på ulike veier til arbeid. Mange har et ønske om fast jobb og full stilling, og det er viktig å snakke om at veien for de fleste går via vikariater og engasjementer, og kanskje også deltidsarbeid. Bruk gjerne også tid på å snakke om arbeidsmarkedet i lokalmiljøet.

Bruk av praksisplasser er utbredt, både rene *arbeidspraksisplasser* for å lære og for å praktisere et bestemt yrke og *språkpraksisplasser* der det å praktisere norsk i en autentisk sammenheng er det viktigste.

Praksis er ofte ulønnet arbeid (men i noen sammenhenger kan for eksempel NAV betale dagpenger eller kurspenger til praktikanten). Det er viktig å motivere for praksis som et viktig skritt på veien mot arbeid, og at arbeidsgiver på en praksisplass meget godt kan gi den første viktige arbeidserfaringen og den første referansepersonen fra en arbeidsplass det nye landet. Og erfaring og referanser er jo som kjent viktig når en søker jobb.

Fokuser gjerne på betydningen av nettverk og viktigheten av å bygge ut dette (se kapittel 5).

Maombi opplever noen situasjoner i frisørsalongen som hun synes er litt vanskelige. Dette er situasjoner der språket gjør at hun blir usikker, men det er også situasjoner der den ”norske” måten å kommunisere på kan gjøre det vanskelig å forstå den egentlige betydningen av det som blir sagt.

Christian må ta stilling til ting som arbeidstid, lønn og skatt når han begynner i vikariatet. Kanskje han trenger nytt skattekort?

Grammatikk

Her kommer mer om sammensatte substantiv (se også kapittel 7).

De fleste sammensetninger lages ved at man setter ordene direkte sammen, men noen ganger kommer det en *-e* eller en *-s* mellom ordene. Det finnes ingen absolutt regel for når det skal være en slik bindebokstav, men det er det første ordet som bestemmer om det skal være *-e* eller *-s* i ett sammensatt ord.

De ordene som får *-e* er enstavelsesord som *jul* og *barn*.

S- kommer inn etter ord med visse suffikser: *-dom*, *-sjon*, *-skap*, *-het* og en del en andre ord.

Leddsetninger er også grammatisk tema i dette kapittelet; tidssetninger med *når* og *mens*, og betingelsessetninger med *hvis*. Det er lagt vekt på innøving av setninger som begynner med en leddsetning. En leddsetning har samme plass i en setning som et vanlig adverb, og verbet i helsetningen følger like etter:

I dag er jeg inne.

Når det regner, er jeg inne.

Kommentarer til diskusjonsoppgavene i boka

Om oppgave 1

Kunden svarer ikke direkte på Maombis spørsmål, men svarer med et motspørsmål som det kan være lett å misforstå. Når ordet *ikke* brukes på denne måten, kan det lett forstås som at vannet ikke er varmt. Kanskje Maombi fortsetter å bruke samme temperatur på vannet, og kanskje kunden blir irritert?

Det er viktig å snakke om betydningen av å si fra når man ikke forstår det som blir sagt, og særlig i en arbeidssituasjon. Misforståelser kan i verste fall føre til farlige situasjoner.

Om oppgave 2

Maombi opplever her å bli snakket om mens hun selv er til stede. Det er ikke vanskelig å forstå at hun blir lei seg.

Om oppgave 3

”Det flate hierarkiet” som finnes på mange arbeidsplasser i Norge, kan være vanskelig å forstå. Sjefen framstår ofte ikke som ”sjef”, i alle fall ikke ved første øyekast, og kollegaer kan ofte be hverandre om små tjenester. Det er ikke bare sjefen som ber om at ting blir gjort.

Likevel, hvis Maombi til stadighet føler seg som en ”tjenestejente” for kollegaene, er det grunn til å reagere. Det er lurt å bruke litt tid i gruppa på denne diskusjonen, for mange kommer sikkert til å være i samme situasjon som Maombi en eller flere ganger.

Om oppgave 4

Sjefer eller ledere på arbeidsplassen bruker sjelden direkte kommandoer eller ordre når de ber om at en ting blir gjort. Ordrene kommer gjerne forkledd som et forslag. Det er viktig at deltakerne forstår denne måten å kommunisere på. Maombis sjef forventer at eskene med hårfarge blir pakket ut.

Om oppgave 5

Se kommentarene til oppgave 4.

Her blir også ironi brukt i noen av bemerkningene. Dette er en måte å kommunisere et budskap på som lett kan misforstås.

Spørsmålet *Vil dere rydde ...?* er en ordre om å rydde. Det er altså ikke et spørsmål om viljen til Maombi og kollegaen hennes.

Kommentarer til tilleggsoppgavene

Om oppgave 9.1

I tillegg til den rent språklige treningen dette rollespillet gir, bør man snakke om viktigheten av å si fra når en ikke forstår det som blir sagt. I noen situasjoner blir misforståelser kanskje bare komiske eller kanskje litt irriterende, mens de kan bli direkte skadelige i noen tilfeller. En skåldet hodebunn er i hvert fall dårlig reklame for Saksen frisørsalong!

Repeteer og tren ekstra på uttrykkene i rammen på side 143 i tekst- og aktivitetsboka. Det er også viktig å snakke om hvordan tonefallet vi bruker endrer karakteren til disse uttrykkene.

Om oppgave 9.2

Drilling av ordstilling i setninger som består av helsetning + leddsetning og setninger som består av leddsetning + helsetning.

Lag gjerne flere tilsvarende setninger i fellesskap, i grupper eller to og to.

Setningene kan også gis som en skriftlig oppgave. Da klippes den ene kolonnen bort før utdeling, og deltakerne skriver så ned den setningen som er klippet bort.

Om oppgave 9.3

Det er viktig og nyttig å snakke om skattekort. Forskjellen på et tabellkort og et prosentkort kan være vanskelig å forklare, men det er fint å vise at det er to forskjellige typer. Det kan også være hensiktsmessig å snakke om *frikort*.

Det er også lurt å snakke om hvor en skaffer skattekort dersom en ikke allerede har et. Hvor er likningskontoret i kommunen deltakeren bor? Gå også gjerne inn på www.skatteetaten.no og se hvordan skattekort kan bestilles elektronisk.

Det er viktig å formidle at det er den enkeltes ansvar å ha riktig skattekort. Dersom en person ser at han eller hun kommer til å tjene vesentlig mer enn det en tenkte ved årets begynnelse, må man ta kontakt med likningskontoret for å få nytt skattekort. En baksmell kan svi!

Om oppgave 9.4

Dette er en forenklet arbeidskontrakt. I mange grupper er det en god idé å gå gjennom denne. Mange kursdeltakere er allerede i et arbeidsforhold, og mange av dem som ikke er det, skal snart ta del i arbeidslivet.

Mange nyankomne innvandrere til Norge kjenner dårlig til lover og regler i arbeidslivet, og mange jobber dessverre uten å ha en kontrakt som regulerer arbeidsforholdet. Man bør snakke om hvorfor en arbeidskontrakt er viktig (sikkerhet for arbeidstakeren), hvorfor svart arbeid er illegalt (plikten til å bidra til fellesskapet + at en gjennom skatten er medlem av Folketrygden). Dersom en ikke har kontrakt, og heller ikke betaler skatt, har en for eksempel ikke rett til lønn/sykepenges under sykdom eller dagpenger ved eventuell arbeidsløshet.

Om oppgave 9.5

Språket er en rik kilde til misforståelser. En ting er den litt forsiktige eller skjulte måten direktiver ofte blir gitt på i arbeidslivet i Norge. En annen ting er bruk av ord og uttrykk som for mange utlendinger kan virke uforståelige, eller tydes motsatt av det som er ment.

Eksempelene kan gi mye å snakke om.

1. Sjefen (ser på klokka): Jasså, senga var varm i dag?

Sjefen er kanskje irritert over at en arbeidstaker kommer sent på jobb? Kanskje det er ment som en humoristisk spøkende kommentar? Her vil sjefens tonefall være avgjørende for betydningen.

2. Sjefen: Vil du rydde av bordet, Amanda?

Dette er ikke et spørsmål der Amandas vilje avgjør om hun skal rydde eller ikke. Dette betyr kort og godt: Rydd av bordet!

3. Sjefen: Jeg tror ikke det er noen god idé, Petter!

Dette er sannsynligvis ikke et uttrykk for at sjefen er usikker og nøler. Betydningen er: Nei, sånn skal vi ikke gjøre det.

4. Sjefen (sukker): Jaja, jeg får vel gjøre det selv.

Sjefen er oppgitt og irritert. Han eller hun har ikke noen egentlige planer om å gjøre det selv, men forventer at rette vedkommende straks iler til og tar fatt på oppgaven.

5. Sjefen: Har det vært jordskjelv her?

Her var det veldig rotete OG NOEN MÅ RYDDE! NÅ!

6. Sjefen: Dette har vært litt av en dag. Jeg er helt ferdig!

Dette har tydeligvis vært en hektisk dag og sjefen er sliten! Denne bruken av ordet "ferdig" er ikke lett å forstå.

7. Sjefen: Opp med dampen, nå, gutter!

Fort dere! Jobb fortære! "Gutter" brukes ofte i en kameratslig tone om menn som er langt over gutteårene.

8. Sjefen: Kan du ikke komme hit litt, Karine?

Bruken av ordet "ikke" kan forvirre. Det er lett å tro at denne setningen betyr at Karine ikke skal komme. Men det er altså bare en måte å mildne kommandoen på.

9. Sjefen: Ja, her går det unna, ser jeg.

Her vil tonefallet avgjøre betydningen av setningen. Det kan enten være en bekreftelse på at arbeidstakerne jobber fort og bra, eller det kan bety det motsatte – nemlig at sjefen synes det går smått.

10. Sjefen: Ja, da regner jeg med at det er i orden.

Uttrykket "å regne med" kan være vanskelig å forstå. Har det noe med været å gjøre? Er det matematikk?

Oppgave 9.1 Rollespill

Jobb sammen to og to.

Les teksten om Maombi i frisørsalongen en gang til. (Side 143 i *Her bor vi 2.*)

Nå skal en av dere være Maombi, og den andre skal være kunden. Hva skjer etter at teksten i boka slutter?

Spill situasjonen. Bruk gjerne uttrykkene i rammen på side 143.

Oppgave 9.2

Begynn setningene med *når*:

Jeg sover når jeg er trøtt.

Jeg gjør det når jeg får tid.

Hun danser når hun er glad.

Han tjener penger når han jobber.

Jeg blir lei meg når du sier det.

Når jeg er trøtt, **sover jeg**.

Når jeg får tid, **gjør jeg** det.

Når hun er glad, **danser hun**.

Når han jobber, **tjener han** penger.

Når du sier det, **blir jeg** lei meg.

Begynn setningene med *hvis*:

Jeg reiser til Fredrikstad hvis jeg vil.

Jeg leser avisa hvis jeg får tid.

Hun bader hvis det er varmt i vannet.

Du får en sjokolade hvis de er snill.

Vi reiser på ferie hvis vi får råd.

Hvis jeg vil, **reiser jeg** til Fredrikstad.

Hvis jeg får tid, **leser jeg** avisa.

Hvis det er varmt i vannet, **bader hun**.

Hvis du er snill, **får du** en sjokolade.

Hvis vi får råd, **reiser vi** på ferie.

Begynn setningene med *mens*:

Jeg vasker gangen mens du er i butikken.

Hun hører på radio mens hun kjører bil.

Han leser mens han venter.

Anne sover mens Jens lager middag.

Marit baker en kake mens Per vasker bilen.

Mens du er i butikken, **vasker jeg** gangen.

Mens hun kjører bil, **hører hun** på radio.

Mens han venter, **leser han**.

Mens Jens lager middag, **sover Anne**.

Mens Per vasker bilen, **baker Marit** en kake.

Oppgave 9.3 Skattekort

Oslo likningskontor
Hagegata 23
0653 OSLO

Christian Okoko
Furulia 11
0899 Oslo

Skattekort 2009

Leveres til hovedarbeidsgiveren

Fødselsnummer	110675 12123	Trekkprosent	30
Skattekasse	2		
Skattekommune	0301		
Utskriftsdato	01.09.2009		

Prosentkort

Det skal trekkes 30 prosent skatt av lønn og pensjon

Oppgave 9.4 Arbeidsavtale

Arbeidsavtale

mellom **Bjørkeskogen sentrallager** og *Christian Okoko*, født 11.06.1975.

Stillingens varighet: Stillingen er et vikariat med varighet fra 14.09.2009 til 20.11.2009.

Arbeidsoppgaver: Ordinært lagerarbeid

Arbeidstid: klokka 07.00 – 15.00 mandag til fredag inkl. spisepause.

Lønn: kr 138,00/time som utbetales etterskuddsvis til konto nr. 0890 89 89888 den 1. i hver måned.

Arbeidsklær: holdes av arbeidsgiver.

Vikariatet opphører uten varsel 20. november 2009.

Denne avtalen er utstedt i to eksemplarer, ett til hver av partene.

Oslo, 11.09.2009

Ole Johannessen

Christian Okoko

Ole Johannessen

Christian Okoko

lagerleder

arbeidstaker

Oppgave 9.5

Snakk sammen om setningene under. Hva tror du de betyr?

- 1 Sjefen (*ser på klokka*): Jasså, senga var varm i dag?
- 2 Sjefen: Vil du rydde av bordet, Amanda?
- 3 Sjefen: Jeg tror ikke det er noen god idé, Petter!
- 4 Sjefen (*sukker*): Jaja, jeg får vel gjøre det selv.
- 5 Sjefen: Har det vært jordskjelv her?
- 6 Sjefen: Dette har vært litt av en dag. Jeg er helt ferdig!
- 7 Sjefen: Opp med dampen, nå, gutter!
- 8 Sjefen: Kan du ikke komme hit litt, Karine?
- 9 Sjefen: Ja, her går det unna, ser jeg.
- 10 Sjefen: Ja, da regner jeg med at det er i orden.